

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul II. — No. 43.

2. Noembrie, 1897.

SEMNE DE RALIARE

Solitica oportunistă și de diplomație în chestiunea națională, politica ce credea în posibilitatea unei împăcaciuni a Românilor de peste munți cu Maghiarii în cadrele Dualismului austro-ungar, pare a fi luat sfârșit. Nu numai că ea nu a dat, timp de doi ani de zile, nici un rezultat pozitiv cât de infimizezimal, nu numai că ea n'a reușit a predispuce pe guvernul maghiar la cea mai modestă concesiune naționalistă pe seama Românilor, ci din potrivă, în urma ei, Maghiarii au devenit de o insolentă atât de provocătoare încît pină și cei mai optimiști Români sunt astăzi nu numai cu desăvîrșire desiluzionați, ci trebuie să se simtă brutal ofenșați de atitudinea guvernului maghiar după cum s'a manifestat ea în lunile din urmă.

Nu mai este azi un secret pentru nimeni, că una din cauzele mari cari produsese acum doi ani desbinarea în comitetul național de peste munți era speranța pe care o aveau unii dintre Români transilvăneni, reprezentați prin d. *Eugen Brode*, că guvernul Bar. Bánffy s'ar fi gășind constrins de Impăratul Rege Francisc Iosif I a face poporului român din Ungaria și Transilvania oare cari concesiuni.

În vederea acestei pretinse situațiuni schimbate, toți cei ce conduceau această

politică căutau să dea partidului național român o nouă direcțiune.

Însă atmosfera națională în care se mișcau Români, masele cele mari și generațiunea mai tînără a păturei culte, era atât de încălzită de sentimente generoase de luptă, de porniri spre agitațiuni energice, conștiente și sistematice, încît politica de oportunitate nu cuteza a se manifesta lămurit și mai ales nu la suprafață : în publicitate.

Astfel se luau anumite măsuri în taină și cu multă precauțiune ; foarte adese-ori chiar sub pretexte de intransigență politică..

D. dr. *Ioan Rațiu*, Președintele comitetului național, abia eșise din temnița de la Seghedin pe acea vreme și în curînd se văzu d-sa și cei mai mulți din colegii săi de pușcărie întîmpinați cu neîncredere, cu tel de fel de bănueli, și în cele din urmă cu o ostilitate hotărîtă și aceasta sub cuvînt, că d-sa ar fi înclinat a renunța la revendicarea autonomistă a programului național.

Platforma pe care se dedea lupta era aceasta : cine să aibă *înriurirea determinantă* asupra « *Tribunei* » din Sibiu și astfel asupra partidului național.

În cele din urmă luptele clandestine au izbucnit și ele se purtau de aci înainte la suprafață, în presa din București și în cea din Transilvania. Zi de zi lupta devenea

mai violentă și mai întinsă. Lumea noastră românească sta zăpăcită; mulți nu vedeau decât o ceartă, fără a putea prinde adevăratele ei cauze. Atunci se produc revelațiuni senzaționale și ieșe la iveală mobilul adevărat al acestor nenorocite sbuciumări: *noua direcțiune politică.*

Ceea ce era mereu tănuț pînă aci se desvălește acum: *politica de oportunitate, de transigență și de o binevoitoare rezervă față de guvernul unguresc.*

Timp de vr'o lună de zile lupta era de o extremă violență. Era punctul culminant.

Prea se purtase multă vreme, dintr'o parte, lupta pe sub mînă, prea erau disproportionat mijloacele utilizate pînă aci față cu scopurile adevărate, prea erau înăbușite multe opinii obiective și în sfîrșit prea se aglomeraseră antitezele pentruca, în atmosfera națională de atunci, decepțiunile și resentimentele să nu erumpă.

Ca în natură, așa și în lumea morală, furtunile limpezesc atmosfera. Și astfel se limpezi în cele din urmă și situația chestiunii naționale.

De aci încolo, intensitatea acestor lupte intestinale începu să scază, mai ales că noua direcțiune nu se mai putea afirma, precum fusese plănuită dintru început.

Incet-încetinel resentimentele începură a se calma și, cu toate că din cînd în cînd politica rezervei binevoitoare încercă a se manifesta mai pe față, lumea începuse a se convinge, că toate asigurările despre o ameliorare a situațiunii Românilor erau neîntemeiate.

Acum în urmă, dovezile despre slăbiciunea (?) celor dela Viena și despre intransigența celor dela Budapesta s'au îngămădit atît de mult încît, precum se pare, toți cei cu rezerva și cu transigența în cauza națională s'au convins că zădărnice sunt pînă și așteptările că guvernul unguresc ar fi dispus a da Românilor din Transilvania măcar o lege electorală euro-

penească, — o revendicare ce se părea foarte prețioasă mai înainte în anumite cercuri.

Astfel s'a dat dovada, că toate intervențiile și diplomațiile în această chestiune nu au dus la nimic și că o politică națională serioasă nu poate fi decît aceea, care nu se lasă ademenită de vocea sirenelor după la Viena și Budapesta, ci care caută a *constrînge* pe factorii ho'ăvitori (?) să înțeleagă, că monarhia habsburgică nu poate să rămînă în halul în care se găsește, dacă vorba e, ca ea să mai existe și să prospereze chiar în viitor.

* * *

Părintele Dr. Vasile Lucaciu publică mai deunăzi un important articol în *Tribuna Poporului* din Arad sub titlul: «*Un cuvînt către poporul român.*» Cetitorii noștri îl găsesc *tale quale* în numărul nostru de astăzi.

Judecat sub impresiunea celor întîmplate în ultimii doi ani, articolul Părintelui Lucaciu este strigătul bărbatului entuziast de cauza poporului, dar par-că decepționat de politica oportunistă, în urma căreia chestiunea națională fu pironită în loc timp de doi ani de zile, timp în care se serbară orgiile milenare în Ungaria, timp în care se petrecu cea mai mare parte a crizei austriace și zdruncinarea compromisului austro-ungar.

Părintele Lucaciu are impresiunea, că poporul românesc de peste munți dorește a continua lupta națională reluînd firul politic din locul și din timpul cînd ea fu întreruptă.

Nu ne îndoim, că declarațiunea atît de solemnă și de categorică a Părintelui Lucaciu va înveseli toate inimile cu adevărat românești. Și tot așa nu ne îndoim, că ea va găsi și resunetul dorit.

Suntem siguri, că dacă aceste enuncia-

țiuni sunt primite pretutindeni cu o profundă satisfacțiune patriotică, ele, ca declarațiuni ale *secretarului* comitetului național de peste munți sunt o peremptorie dovadă că *secretarul* comitetului național este azi de acord cu *Președintele* aceluiasi comitet: d. *Dr. Ioan Rațiu*.

Așa înțelegem noi această declarațiune, și ori cită silință ne-am da, nu putem, din punctul de vedere al *cauzei naționale*, să

găsim un alt înțeles. Credem deci, că nu greșim dacă considerăm această manifestațiune a Părintelui Lucaciu ca un semn vădit al raliării de peste munți și, în acest gând, dorim ca ea să fie începutul unei epoce noi în mișcarea din Transilvania, epocă de intransigență în principii și de energie în mijloacele de luptă.

Dante.

AGITAȚIUNEA ÎN CHESTIA NAȚIONALĂ

I

Sunt oameni între noi cari țin ca chestiunea națională să meargă înainte, dar repudiază ori și ce agitațiune, socotind că ar fi în detrimentul nostru.

Părerea acestor susținători ai cauzei este ca Români de peste munți să nu-și piarză vremea în agitațiuni, ci «*să se pună pe lucru*».

Ideia aceasta o împărtășesc și unii dintre conducătorii fraților noștri din Transilvania.

Mai ales acum, în timpul din urmă, această idee se ivește des în presă și în cercurile care se interesează de soarta Românilor de sub Coroana Sf. Ștefan.

Cea dintiiu întrebare pe care trebuie s'o pui tutulor celor ce condamnă agitațiunile și ne cer «*să ne punem cu toții pe lucru*» este neapărat aceasta: pe ce lucru să ne punem? Ce este a se înțelege sub această sacramentală frază atât de des repetată și cu toate acestea remasă mereu fără o suficientă explicare?

Dar unia îngină și oarecare explicații.

Așa d. p., se spune, că Românii transilvăneni ar trebui să se ocupe mai ales de chestiuni economice și culturale, de școli și de industrii, pentru că numai cu chipul acesta ei ar putea lupta cu succes

azi mine în alegeri, ar putea intra apoi în parlamentul unguresc, etc.

E negreșit indiscutabil, că în ziua de azi dezvoltarea economică și avântul instrucțiunii publice dau unui popor o bază puternică în lupta să de existență națională.

Dar cine, unde și când, a susținut vr'odată că Românii din Transilvania să nu se preocupe și de aceste chestiuni?

Din contră, nenumărate articole s'au scris în presa română de dincolo în acest sens, dar cu toate acestea rezultatul practic e foarte slab pînă astăzi.

Iar cauzele sunt mai multe.

Toată lumea știe, că dezvoltarea stării economice a unui popor, mai ales tinăr în civilizațiune, atiră de la situația sa politică.

Popoare politicește subjugate și supuse unor experimente de desființare națională nu se pot bucura de protecția guvernelor ce le stăpinesc, pentru că aceste guverne nu numai că nu au nici un interes a înainta bună-starea materială a unor asemenea popoare, ci, tocmai din potrivă, fac tot posibilul de a le împiedica să progreseze, și sunt vesele dacă le pot aduce la sapă de leme pentru ca cu atât mai repede să poată fi frîntă rezistența acestor elemente fatal recalcitrante.

Iar guvernele de astăzi, după ce au izbutit să centralizeze toate relațiunile din State în minile lor sunt omnipotente.

Toată lumea se plinge astăzi de consecințele funeste ale acestei centralizațiuni care omoară ori și ce inițiativă particulară.

În Statele naționale însă consecințele acestea tot nu sunt atât de păgubitoare populațiunii ca în cele polietnice. La urma urmelor, Statul în ori ce întreprindere are nevoie de oameni. Astfel în Statul național guvernul nu are nici un cuvânt de a proteja pe unii locuitori în paguba celorlalți. Nu așa este în Statul polinațional și mai ales nu în Ungaria. Acolo inginerul român, industriașul român, negustorul român, toți se împiedică la fiecare pas de primăria maghiară, de prefectura maghiară, de guvernul maghiar. În măsura în care inginerii, industriașii, negustorii maghiari pot conta la bună-voința organelor publice, ori de câte ori au daraveri cu ele, în aceiaș măsură Românii sunt șicanați și piedici li se pun la fiecare pas. Tot astfel e și pe terenul instrucțiunii publice.

Unde ar fi azi Românii transilvăneni, popor străduitor și serios, dacă erau liberi a-și organiza și dezvolta instrucțiunea?

De geaba, progrese serioase pe aceste tărîmuri nu poate face un popor dacă întreaga putere a Statului i se opune și-l strivește cu legile și ordonanțele sale.

Ori unde ne aruncăm privirea, vedem că progresul în cultura literară, științifică

și economică a stat. și stă în raport direct cu gradul de libertate de care se poate bucura un popor.

Dacă oamenii de știință din timpul nostru ar avea să lupte pentru răspîndirea ideilor lor cu dificultățile pe cari le întîmpinase Galileo Galilei, un Copernicus etc., evident că civilizațiunea nu ar face vertiginosele progrese pe cari din fericire azi le poate realiza.

Dacă starea economică a națiunilor europene se ridică, aceasta e mai ales o consecință a izbînzilor ideii de libertate și a intrării masselor poporului în viața publică.

Sub un regim despotice dezvoltarea economică a unui popor trebuie să sufere. Și despotism de rasă este guvernămîntul ce stăpînește popoarele Ungariei.

Și precum în toate țările europene progresul popoarelor în știință, litere, arte și raporturi economice a început a lua un avînt numai după ce puterea absolutismului a fost distrusă, tot astfel nu ne putem aștepta la efecte economice mari și serioase peste munți cît timp puterea absolutismului maghiar nu va fi desrădăcinată.

Rădăcina acestei puteri e Dualismul austro-maghiar.

Se ivește întrebarea: intru cît agitațiunile politice românești pot contribui la frîngerea acestei puteri?

La această întrebare vom răspunde în numărul viitor.

CHESTIA IESZENSZKY

Sunt vr'o șase săptămâni de cînd guvernul maghiar izbuti să procure faimosului Ieszenszky «Coroana României» în grad de mare ofițer.

Imensa majoritate a Românilor de aici și

de peste munți a fost și este profund agitată de acest fapt, ce părea inexplicabil la început.

Oameni de inimă și înzestrați de un puternic simțămînt de mîndrie românească au pornit prin presă și prin o serie de

impunătoare întruniri publice o energică agitațiune în această chestie, discutînd-o și căutînd a scoate în relief generala indignare ce a cuprins toată lumea românească în fața aceștei nemai pomenite sfidări a opiniunii noastre publice din partea celor ce au pus la cale și au reușit să presinte pe *Ieszenszky* decorat cu acest înalt ordin național al Statului nostru.

Interpelarea deputatului român *Șerbanu* în Camera Maghiară în chestia *Ieszenszky* precum și hotărîrea Bar. Bánffy de a nu se pronunța în această afacere au contribuit a pune din nou în lumina această chestie. Mai ales cinismul cu care comentează gazetele ungurești interpelarea d. *Șerbanu* și tăcerea ministrului președinte unguresc e revoltător.

Sunt, din nenorocire, și oameni cari nu simțesc ferbințelea rușinei în obrazii lor în fața acestei sfidări; sunt oameni a toate explicatori și a toate scuzători cari cred nu numai că «*nu se putea aminteri*», dar cari înghit cu o păcătoasă lașitate această umilire și caută a se consola pe sine și a liniști pe alții, zicînd «*apoi la urma urmelor n'avem ce face. Trebuie să fim cu Tripla Alianță; avem nevoie mai ales de sprijinul Austro-Ungariei și n'avem încotro; nu putem rupe relațiunile cu ea, etc.*»

Argumentări de felul acesta se potrivec în gura oamenilor cu coloane vertebrale de cauciuc, lipsiți de demnitate și de orice simț național — dar imensa, covârșitoarea mulțime a Românilor de cultură și de caracter viril nu numai că nu poate primi acest mod de a vedea, ci se simțesc revoltați în adîncimile conștiinții lor de bărbați și de Români la ideia, că un *Ieszenszky* se poate mîndri astăzi cu înaltul nostru ordin național și are astfel puțința

de a și bate joc de noi, Românii din Regat, și de aspirațiunile traților noștri asupra furia șovinismului maghiar.

Iată de ce agitațiunea din țară nu numai că nu se poate potoli dar nici nu se va potoli, cît timp neamului românesc nu i se va da o satisfacțiune deplină, strălucită, sgomotoasă

E cu neputință, ca o națiune, geloasă de onoarea ei în societatea popoarelor civilizate să suporte o asemenea insultă cu creștinească resemnațiune, fără a se expune, în asemenea cas, la disprețul vecinilor săi.

Și de *onoarea noastră* este azi vorba!

Bar. Bánffy surprinzînd, precum se zice, lealitatea și bună credința guvernului și a Regelui nostru a ținut să ne ofenseze cu intenție premeditată, în mod nedemn și ordinar.

Această ofensă reclama o imediată reparațiune. Fie care zi de întîrziere imprimă urme neșterse de rușine asupra reputațiunii noastre. Ei bine, sunt șase săptămîni și pînă în momentul în care scriem, reparațiune nu ni s'a dat. E foarte regretabil. Sperăm însă că deși tîrziu dar totuși această chestie va găsi o soluțiune demnă, o reparațiune mulțumitoare pentru onoarea noastră.

Se vorbea zilele trecute de conferirea demonstrativă, din partea noastră, a unui înalt ordin românesc Președintelui Comitetului național de peste munți, domnului *dr. Ioan Rațiu*. Nu știm dacă această știre are sau nu oare care consistență de adevăr. În ori ce cas ea, dacă s'ar confirma, ar avea darul de a liniști opinia publică și de a dovedi Maghiarilor, că Coroana României nu poate fi abuzată de ori ce *ex-fispan* unguresc.

NAȚIUNILE AUSTRIEI

ȘI

FEDERALISMUL

Europa întreagă asistă la frământările politice ce se petrec de citeva luni în Austria. Scenele medievale ce se repetă în Camerele dela Viena îți amintesc epoca migrațiunii popoarelor, cînd triburile deosebite se repezeau unele asupra altora cu o sălbatică pornire de distrugere sau cel puțin de ingenuchiare și umilire.

Nu-i vorbă, în luptele actuale dintre Slavii și Germanii din Austria nu curge sînge; învingătorii nu mai fac din craniile dușmanilor vase de băut și din pieile lor curele de încălțăminte. Cultura creștină și romană a mai schimbat mijloacele de luptă, dar n'a putut să stîrpească din sufletele popoarelor rădăcinile profunde ale deosebitelor patimi. *Forma* luptelor e alta, fondul lor însă e același: tendința unora de a aservi și de a stăpîni pe altele.

Trebue să citești dările de seamă despre ședințele din urmă ale Camerii austriace, ca să-ți faci o idee de neîmpăcata ură și de extremă înverșunare de care sunt cuprinși *representanții culti* ai popoarelor din imperiul habsburgic.

Dacă în Camera Austriei vrăjmășia națiunilor izbucnește cu atîta furie; dacă oamenii cei mai *civilizați* ai acestor națiuni se dedau la fapte anarhice și la ultimele expresii ale violenței de limbaj — ce trebue să fie în sinul națiunilor însăși? Cîte patimi înfundate, cită ură reținută, ce infernal dor de resbunare trebue să agiteze pe aceste popoare, dacă elita lor intelectuală a ajuns la gradul de exasperare în care se svîrcolește!

Să ne inchipuim acum atitudinea reciprocă a acestor naționalități în momentul,

cînd armata împărătească ar părăsi imperiul spre a se război cu dușmani externi!

Europa n'a văzută încă în evul nou al istoriei sale o luptă mai crîncenă și mai desperată de cum ar fi, și va fi, războiul civil, războiul de rase ce s'ar încinge în întreaga Austro-Ungarie îndată ce forțele ei «oficiale», armata ei ar fi nevoită a lipsi din țară.

Scenele din Camera austriacă sunt simptomele unei boale de consumpție a imperiului habsburgic, și toate leacurile ce s'au întrebuițat pînă acum, nu numai că nu i-au folosit nimic, ci mai mult au agravat această cronică boală.

Un doctor conștiințios, chemat la un bolnav, nu i va ordona o doctorie înainte de a fi stabilit, cu toată certitudinea posibilă, *diagnosticul*.

Așa procedează și adevărații bărbați de Stat cînd vor să curme suferințele țărilor de sub conducerea lor.

Din nefericire, bărbații de Stat ai Austriei se vede că nici ideie n'au de adevăratele cauze cari au produs și continuă a alimenta colisiunile dintre națiunile de sub scepstrul Habsburgilor.

Pentru că, dacă ei și-ar da lămurit seamă de aceste cauze, dacă ar fi reușit să vadă și să înțeleagă reala stare de lucruri, ei nu s'ar apuca să vindece boala Austriei cu leacuri și descîntice băbești, ci ar aplica remediile cele mai firești, pe care terapeutica politică modernă și științifică, *sociologia*, le indică.

Unul din multele leacuri și fleacuri băbești, cari se bucură de un bun renume în Austria, este «ordonanța» sau «legea de naționalități» sau de «limbi»,

O sbuciumare de cincizeci de ani și experiențe numeroase și amare tot nu au adus pe oamenii politici la convingerea, că pe această cale n'au să ajungă la nimic.

Contele Badeni, întocmai ca majoritatea Germanilor din Austria, se cutremură la ideia unui remediu radical, la ideia Federalismului, și speră a putea liniști patimele aprinse ale naționalităților căutând a satisface micile ambițiuni ale unei naționalități în detrimentul alteia.

Cu chipul acesta era natural ca Badeni să provoace animozități profunde și să ajungă în halul în care se găsește azi el, guvernul său și întreg parlamentarismul austriac.

O situație gangrenoasă ca aceea a Austriei reclamă mijloace energice și radicale.

Două sunt principiile a căror aplicare ar putea să dea popoarelor Austriei pacea și bună înțelegerea: *delimitarea națională și federalismul*. Cel dintîiu mulțumește pe Germani, al doilea pe Slavi.

Pe baza acestor principii, Austria ar deveni o *federațiune de State naționale coordonate* și legate între ele prin o serie de afaceri publice cari într'adevăr le sunt comune.

Ori și cine se ocupă serios de chestiunea naționalităților din Austria, trebuie să vină, în cele din urmă, la această convingere.

Firește, că o asemenea radicală schimbare în constituția Austriei nu se poate săvîrși fără a abroga actualul Dualism și fără a introduce această schimbare și în Ungaria. Dar numai un naiv își poate face iluzia, că actualul Dualism ar putea însemna o formă definitivă de Stat, și că abrogarea lui ar echivala cu o slăbire a pozițiunii pe care o ocupă azi monarhia habsburgică între marile puteri. Din contra. Făcînd abstracțiune de la chestia naționa-

lităților din Ungaria, care are perfectamente aceeași importanță ca cea din Austria, cum poate fi considerat Dualismul ca o legătură definitivă, cînd reînnoirea lui atîrnă de la schimbătoarele majorități din cele două Camere, a Austriei și a Ungariei? Dualismul este întemeiat pe «*Pragmatica Sancțiune*» și nimeni nu poate deci să-l înlăture și să «dărăburească» Ungaria? Dar aceste legi și tratate vechi sunt bune și respectabile numai cît timp ele nu compromit existența *popoarelor* ce locuiesc în aceste țări, în cas contrar, menținerea lor este mai mult decît o greșală: ea constituie o crimă politică.

La 1724 cînd Carol VI a publicat printr'un *Edict* această lege, naționalitățile din Ungaria și din Austria erau lipsite de oriși ce drepturi. Monarhul a stabilit și a proclamat acea lege după voința sa și a deosebitelor *Diete feudale*. Și unde stă scris, că *naționalitățile actuale* ale imperiului habsburgic, cari mereu luptau în contra absolutismului și a privilegiilor nobilitare, trebuie să se închine în fața acestei *Sancțiuni Pragmatice* și trebuie să se ferească a o desființa și a o înlocui cu o constituție modernă și care să răspundă voințelor? Dacă sunt în Austro-Ungaria cercuri politice cari privesc acea *Pragmatică Sancțiune* drept o inviolabilă divinitate orientală, — *popoarele* nemaghiare și negermane, creștine cum sunt, nu se mai închină la idoli și nu înțeleg cum acea lege nu ar putea și nu ar trebui și ea supusă schimbărilor pe cari le reclamă și ele și vremurile în cari trăim.

Dar nici din punctul de vedere al politicii externe a monarhiei habsburgice nu există nici un motiv plausibil prin care s'ar putea susține, cu oare care teme, necesitatea menținerii forme actuale de Stat din Austro-Ungaria, precum voi dovedi în numărul viitor.

UN FRANCEZ DESPRE ROMÂNIA

II

Este cunoscut rolul glorios jucat de armata română în timpul războiului turco-rus.

Rușii bătuți la Plevna erau să fie înecați în Dunăre și Turcii învingători erau pe aci să-i zdrobească cu desăvârșire. Atunci s'a întâmplat că la apelul și la rugămintea întetită a marelui duce Alexie, trupele românești se avansară sub comandamentul Suveranului lor, a Principelui Carol, opriră înaintea lui Osman Pașa și-l constrinseră a se îndrepta spre Sud. Grație acestui concurs tutelar, armata rusă putu să fie acoperită și să reînceapă asediul Plevnei, care, câte-va luni în urmă, în fața sfortărilor combinate ale armatelor creștine, fusese silită a capitula. Ca preț pentru un serviciu atât de eminent, România nu ceru cabinetului de Sf. Petersburg nici o recompensă. Dar ea avea cel puțin dreptul să spera, că aliații ei, după succesul final, vor respecta integritatea teritorului român. Dar cu o penibilă surpriză află România dispozițiunile luate de congresul dela Berlin în 1878 în detrimentul ei la cererea diplomației rusești. Toate județele Basarabiei, situate între Prut și între Dunăre cuprinzând o populațiune de 200.000 de suflete fură luate Moldovei spre a fi reîncorporate la Rusia, căreia îi fuseseră cedate odinioară de către Poartă, cu restul acestei provincii, prin tratatul dela 1812.

Spre a face Românilor suportabilă această deposesiune, congresul le dete un teritor luat de la Bulgaria, Dobrogea, cu o populațiune de vr'o 40.000 de suflete. Principele Carol primi (?! N. t.), în afară de aceasta, titlul de Rege. Dar rana nu era de aceea mai puțin crudă și dureroasă în întreaga țară.

Zadarnic alegau Rușii anterioritatea titlului lor și dreptul pentru sine de a re-lua, după victorie, ceea ce li se luase în 1856 prin forța armelor. La toate aceste argumentațiuni, Românii răspundeau invariabil: Noi am mintuit armata rusească, iar Rusia, ca să ne arate grațitudinea ei, ne-a spoliat de o provincie.

Departa de a admite legitimitatea acestor plîngeri, presa dela Moscova, inspirată de un șovinism nesocotit, învenina această rană, pretinzînd că Rusia în revendicațiunile ei ar fi fost foarte modestă, și că întreaga Moldovă ar fi trebuit încorporată la imperiul Țarilor ale cărui hotare firești ar fi Carpații.

Fiind date strînsele relațiuni ale unor anumite publicațiuni cu cancelaria imperială, un asemenea limbaj trebuia să fie interpretat ca un indiciu al ambițiunii ce stăpînea mai mult sau mai puțin deschis pe cabinetul dela St. Petersburg.

Aceste obrasnice pretențiuni puseră virf resentimentelor Românilor și excitară patriotismul lor. Dela acest moment, cercurile naționale din București, punînd o surdină pledoariilor lor pentru frații din Transilvania se angajară într'o polemică violentă cu gazetele moscovite.... spre marea satisfacțiune a Maghiarilor.

Promotorul acestei campanii, inspiratorul acestui reviriment, se știe, că era Brătianu, bismarkian ardent și mare zelot al politicii tripliciene. Patronat de cabinetele dela Berlin, Pesta și Roma, sărbătorit de *Lloid* și noua *Presă liberă* ca om de Stat de mare talent, Brătianu fu, în timp de mai mulți ani principalul personaj al României. Puterea sa părea așezată pe baze de granit, cînd de odată el căzu în urma unei manifestațiuni de popor, exploziune neașteptată a sentimentului național, care înțelegea

îrziu eroarea lui Brătianu și revenea acum asupra ei (? N. t.).

De atunci încoace, deosebite ministere conservatoare, liberale sau junimiste, au ocupat succesiv puterea: Dar toate au urmat, în politica exterioară, orientățiunea Intreitei Alianțe. Probă manifestă, că deasupra acestor guverne planează un gând ascuns, independentă de Parlament și hotărât a menține România în orbita Austriei și a Germaniei.

Acest gând e cunoscut de toată lumea; e gândul Regelui Carol însuși, care și-a rezervat sie-și direcțiunea diplomației române și care, în îndeplinirea acestui rol, se inspiră exclusiv de legăturile sau de inclinațiunile sale personale (? N. t.).

Resultatul acestei acțiuni nevăzute este că România s'a armat pînă în dinți în vederea unui război la Prut; este că construcțiunea forturilor sale și întreaga sa organizațiune sunt dirijate în același sens, și astfel România pare un bastion avansat al Triplei Alianțe în contra Rusiei, ca și cînd ambițiunea Țarului ar fi pentru ea cea mai mare primejdie și marele imperiu slav ar fi inamicul ei specific și tradițional.

Ce aberațiune și ce injurioasă sfidare a istoriei (! N. t.).

În tot timpul luptelor lor cu Turcii, Valahia și Moldova au găsit totdeauna în Rusia sprijinul lor cel mai eficace (! N. t.). De repetite ori Rusia a ridicat armele și a vărsat singele fiilor ei spre a protege (? N. t.) pe Români. Uniunea celor două principate într'un singur Stat omogen este în mare parte *opera ei* (! N. t.).

Austria, din contra, în toate pripețiile laborioasei lor formațiuni n'a încetat a le dovedi reaua ei voință; de a împiedica dezvoltarea lor; de a întîrzia avîntul lor. Și cît pentru Germania, n'a declarat ea solemn prin gura oracolului ei, principele de Bismark, că toate chestiunile dunărene la oaltă nu «meritau de a se jertfi pentru

ele oasele unui singur grenadier de Pomērania?» În fața acestei disconsiderări (*dédains*) și a unor antipatii atît de pronunțate, ce nădejde poate întemeia România pe infeodarea ei la Intreita Alianță?

Cei ce mi expuneau această situațiune, amicii mei dela București, erau unanimi a deplora o politică ce face din România adversarul aliaților ei firești (? N. t.) în profitul vrăjmașilor ei tradiționali. Toți conveneau că, spre a sfîrși cu această mistificațiune, lucrul cel mai înțelept pentru România ar fi a se reconcilia cu Rusia. «Însă, îmi ziceau ei, spre a îndeplini această apropiere, diplomația noastră e din nenorocire, neputincioasă. Ea s'a discreditat prea mult la Petersburg, prin compromisiunile sale austro-germane. Numai Franța ne-ar putea servi în chip eficace făcînd pe Țar să înțeleagă ce importanță reprezintă România pentru alianța franco-rusă.»

Această sugestiune mă frătea; eu recunoscuși justețea ei. Seara meditînd, eu îmi ziceam că dacă acțiunea ambasadei noastre la Petersburg ar fi să se excite în acest sens, ea ar avea nevoie indispensabilă de sprijinul activ și perseverant al ministrului nostru la București, *spre a combate acolo subminările ce se pun la cale de la Berlin, de la Viena și Budapesta și spre a modera, atît cît e cu putință zelul triplian al Regelui Carol.* Aceasta e negreșit o problemă dificilă care ar putea fi dusă la bun sfîrșit de către un diplomat rutinat care ar putea să pună în această operă patriotică tactul, experiența, cunoștința aprofundată a țării și a caracterelor, cu un cuvînt toate calitățile tehnice ale profesiunii sale.

Gîndindu-mă mereu la acest diplomat ideal, desfăcui un jurnal francez ce mi-a sosit în cursul dimineții și cetii în el numirea d. *Henri*, a fostului prefect în Alpii Maritimi, în postul de ministru al Franței la București. Atunci mi-am zis: «Evident

că Republica Franței are alte treburi decât să se ocupe cu reconcilierea României cu Rusia. Diplomația în sine vrea să zică «situațiuni bine retribuite», comănacuri, cu pene, haine brodate, sport și *high-life*. Iată ce are să distribuie diplomația politicianilor ei influenți și creaturilor lor. Restul este pentru plăcerile și pentru simplitatea gu-
rilor. căscate.»

* * *

Am reprodus amîndouă aceste articole ntocmai. Ele sunt simpaticе poporului român și nu putem decât să fim recunoscători autorului pentru bunele sale sentimente. Cu părere de rău trebuie să constatăm că pe cît era cel d'întîiu de obiectiv, pe atîta este acesta de subiectiv.

Autorul crede a ști, că numai voința Regelui Carol împiedică pe România a se alia cu pretinsa alianță franco-rusă, și speră că prezența în București a unui diplomat

francez care ar cunoaște «aprofundat țara și caracterele» ar putea «modera zelul triplician al Regelui Carol.»

Ni se pare, că autorul uită un lucru: că nici un Român nu va admite, sub nici o formă, străduințele vr'unui diplomat străin oricît de floromân, de a influența politica țării și a Regelui Român. *Hauds off*, trebuie să zică orișice Român tuturor străinilor cari vorbesc de asemenea *moderări* și înrîuriri.

Așa cum vor fi bărbații noștri de Stat ei vor fi cunoscînd mai bine decât oricine altul situația în care ne găsim și politica pe care trebuie s'o urmeze țara noastră. Și mai presus de toate trebuie a se ști un lucru la Paris și pretutindeni: că poporul român a trecut de vîrsta copilăriei politice; el are nemărginită încredere în patriotismul luminat al Suveranului său și nu va permite nimănui să se îndoiască despre aceasta.

Omega.

LA RĂSBOENI

Cu ocasiunea inaugurării monumentului dela Răsboeni, care a avut loc Luni 27 Octombrie, d-nul *Alexandru D. Florescu*, delegatul Comitetului Central executiv al Ligii a depus din partea Comitetului o coroană din foi de stejar și laur cu inscripțiunea: «*Liga memoriei eroilor dela Răsboeni*» și a pronunțat următoarea cuvîntare:

Frați Români,

Monumentul care se înalță azi falnic pe acest sfînt pămînt resumă întreg trecutul sărmanei noastre țări. El este o consacrare, — cam tardivă, cam redusă chiar, dar mîngîietoare pentru inimele noastre, — a operei uriașe

de rezistență și de apărare a demnității românești la care întreg neamul Românilor a fost ursit să colaboreze începînd din timpii cei mai depărtați și de atunci încoace aproape în tot momentul.

Nu-mi este dat mie, după distinșii profesori cari m'au precedat, de a mă încerca în refacerea istoricului propriu zis al acelor epoce glorioase din trecut cu cari poporul român singur între toate se poate fâli.

Era firesc lucru, de altfel, ca un neam născut, cum a fost al Românilor din încăerarea, din luptele eroice a două popoare care mai de care mai mîndru și mai plin de bărbăție, poporul Roman și poporul Dacic; era firesc lucru, zic, ca un

popor produs din asemenea împrejurări și cu un asemenea fel de sînge în vine, să fi eșit un popor de bravi.

Dar aceasta încă n'ar fi fost de ajuns: Ceea ce l'a salvat în contra atîtor vijelii cu cari a avut să lupte; ceea ce i-a asigurat poporului nostru o pagină deosebită în istoria popoarelor a fost mai ales o pasiune imensă, o iubire fără de margini a pămîntului strămoșesc.

Timp de veacuri, concepția ideală a patriotismului a fost sub această formă rudimentară singura noastră pîrghie de rezistență; și ca un răsunset al comandamentului secular, transmis prin ereditate încă dela legiunile romane, această pasiune împinsă pînă la fanatism, ne-a dat puterea de a ne îndeplini cu demnitate misiunea de avangardă în contra hordelor barbare și de a ne găsi la olaltă mîntuirea proprie.

Cei cari odihnesc aci nu puteau să în-

vingă, și n'au învins; dar au știut să moară pentru pămîntul strămoșesc... și au murit atît de vitejește în cît nu numai că au salvat demnitatea țarei, dar încă au asigurat victoria ce a urmat înfrîngerii lor. Moartea lor a rămas un exemplu de eroism și înfrîngerea lor a trecut la posteritate ca apoteoza gloriei marelui Ștefan.

Acum țărîna scumpă inimilor noastre care adăpostește sfințele rămășițe ale atîtor viteji, de azi înainte nu va mai fi călcată cu nepăsare de primul trecător; și dacă întunericul veacurilor a stins numele atîtor fii demni ai patriei române, visul lor a fost realizat. Pămîntul românesc a rămas al Românilor; această piatră ridicată de fii filor lor va indica locul unde s'au jertfit ei pe altarul patriei, iar ziua de 26 Iulie 1476 va rămîne pururea înscrisă cu litere de aur în istoria poporului român.

ISTORIE, ETNOGRAFIE, CHESTII SOCIALE

TEORIA RASSELOR

(Urmare) (1).

Ceiași lege de selecțiune, combinată cu legea eredității, s'ar putea interpreta cum-va ca echivalentă cu rațiunea istorică a trecerii dintr'o specie în alta? A ajuns oare selecțiunea artificială să dovedească posibilitatea de a modifica caracterele cele mai esențiale ale unei anumite specii viețuitoare? Ea a reușit numai să obțină introducerea cîtorva caractere noi și cu desăvîrșire secundare în reprezentanții unor anumite specii viețuitoare, să facă mai variată acea morfologie a speciilor care se revelează deja

ca atare în mod firesc sub acțiunea mediului înconjurător.

Și în sfîrșit, cu ea se poate proba numai că aceste diferențe însăși nu au nimic esențial într'însele, pentru că se pot modifica reciproc.

Iată adevăratul rezultat practic al legilor darviniane cari, dacă dau rațiunea științifică a maleabilității tuturor speciilor viețuitoare, nu pot pretinde a fi dovedit *creațiunea* unui tip de organizațiune deosebit de cele ce există în natură. (1)

Se pare deci sigur, că ereditatea reve-

(1) Uniunea duor tipuri de specii deosebite poate foarte bine să dea naștere uneori unei fecundatiumi; dar individul ce rezultă de aici, găsindu-se lipsit de calitățile sale specifice, nu poate fi obîrșia unei specii noi: d. p. catîrul, fruct al încrucișării duor specii de animale esențialmente distincte, nu are darul de a-și perpetua rassa. V. Agassiz, *Schoepfungsplan*, p. 67.

lează numai aptitudinea pe care o are un tip de a reține anumite caractere ce se găsesc fixate în el și care poate astfel să le mențină constante în specia sa: ea ar fi deci o forță esențialmente conservatrice și nu infinit progresivă; iar mediul extern ar trebui să apară mai curînd ca acea forță în potriua căreia ereditatea, sau calitățile tipice ale unei specii determinate, trebuie să reacționeze în continuu. Neapărat că ori de cîte ori un organism se găsește sub acțiunea unui mediu ce-i schimbă structura, celulele sale germinative se resimt și ele de această modificare; dar în ele va fi totdeauna o parte ce nu va putea fi modificată de loc și care se va transmite fără întrerupere între generațiunile succesive: în ori ce domeniu organic, între variațiunile continue și secundare, va persista în totdeauna un tip, o structură specială care tocmai permit unui organism oare care să reacționeze în contra influențelor externe.

Legea biogenetică a lui *Huëckel*, exactă în ceea ce privește relațiunea generică ce există în seria organizațiunilor tipice viețuitoare, ar putea fi întoarsă în contra tezei despre origina istorică a speciei omenești pe care ea ar vrea s'o dovedească.

În ceea ce privește a doua observațiune, relativă la degenerațiunea patologică în organisme, vom zice că dacă ea ne ajută foarte mult ca să cunoaștem legile cari regulează raportul generic ce există între organ și funcțiune, ea nu confirmă de loc concluziunile precedente privitoare la derivațiunea istorică a speciei umane.

Așa d. p. faptul, că unei opriri a dezvoltării cerebrale, produse de o paralizie parțială sau de o prea timpurie consolidare a pereților craniali, îi corespunde lipsa unor anumite funcțiuni psihice, ne arată exact raportul ce există între acel organ și funcțiunea corespunzătoare. Dar care raționament sănătos ar putea generaliza această observațiune privitoare numai la un caracter al organizațiunii, la toate celelalte cari contribuiesc a deosebi o anumită specie? Unii antropologi descoperiră în scheletul Australienilor diramațiunea osoasă ce unește jugulara temporală cu osul frontal, o particularitate de origină maimuțescă și credeau a fi găsit în ea punctul de u-

nire între om și maimuță; dar s'a observat că această particularitate anatomică nu lipsește la mulți Europeni, — a căror constituție organică e deja atît de diferențiată, astfel deci pare mai logic a conchide că această particularitate constituie un caracter cu desăvîrșire individual și de rasă, ca d. p. părul creț, iar nu ceva tipic, esențial pentru determinațiunea caracterelor proprii unei specii anumite.

Capul unui Arap are în genere mai multă asemănare cu acela al unui berbec decît cu capul unei maimuțe; ar trebui deci să deducem din aceasta că omul ar descinde din berbec? (1)

De altcum cu cît se întinde mai mult acest cîmp special de investigațiune, cu atît mai mult se adeverește, că ceea ce constituie partea cea mai intimă și vitală a unei structuri organice oare care, nu poate fi alterată fără a compromite însăși existența întregului organism. Chiar în organizațiunile sociale, dacă forma politică se poate modifica fără ca organizațiunea socială să se resimtă profund vătămăată, acest efect începe să apară cu modificațiunile legislațiunii, și devine pronunțat în alterațiunile moralei și ale obiceiurilor și în sfîrșit devine complet, dacă viața economică, care se găsește la baza ori cărei organizațiuni sociale, este zdruncinată.

(Va urma).

LUPTA PARTIDELOR

III

Abundanța partidelor împiedică opresiunea. Dacă nu s'ar lua măsuri, această abundență ar duce la anarhie. Din fericire, totdeauna există două partide destul de compacte și destul de vii spre a da celorlalte o direcțiune.

Tactica celui ce vrea să ocupe puterea consistă a face să meargă cu el grupările cele mai vecine, întocmai precum un Stat caută să aibă la fruntariile sale țării cît se poate de amice.

(1) V. comunicațiunea lui *Virchow* la Congresul de antropologie de la Moscova.

Dar aceasta nu ajunge totdeauna; cite odată trebuie să faci legături cu anumite gartide al căror cîmp e mai îndepărtat. Aceste legături deși nu sunt scrise pe hirtie, ele cu toate acestea sînt foarte greu de stabilit.

Ceea ce e mai rău e faptul, că deși nu sunt scrise, ele nu au, ca actele diplomatice, privilegiul de a rămîne secrete.

Vanitatea ũnora, trădarea altora, curiozitatea tuturor divulgă în curînd pînă și clausele cele mai mici.

Este deci foarte important pentru partidul ce pretinde a sta în frunte și a conduce pe aliații săi: de a nu acorda nimic ce ar fi în contradicțiune formală cu programul său, ce ar putea să pară o renegare a dreptului său. Aminteri rolurile ar fi întoarse. Partidul dirigent ar părea că este el condus; i s'ar face imputarea că este remorcat. De aci și pînă a fi bătut, nu este decît un pas.

Indată ce un partid, chiar dacă e modest după constituția sa, se crede forte pentru că a contribuit la izbîndă, el are exigențe mai mari ca de obicei; exigențele sale debordează chiar. El aspiră a deveni stăpîn. Dacă cei ce au o legătură cu el resistă, el îi părăsește, iar adversarii lor au în curînd prilejul de a-și lua revanșa. Dacă cedează, ei își pierd drapelul, și nu-l mai pot redobîndi decît după ce vor fi bătuti. Liniștea ce urmează după catastrofe mari repară multe greșeli. Uitarea merge repede în politică.

* * *

Cînd o coalițiune devine necesară triumfului unui partid și dacă acesta nu vrea să lase a fi compromis; dacă el ține să-și păstreze doctrinele, speranțele și drumul său, — el nu trebuie să încredințeze nimănui, nici șefilor, nici soldaților grija de a începe negociațiuni.

Nici o întrevvedere politică nu poate rămîne secretă.

Pretutindeni pereții au urechi, și dacă n'ar avea decît pe acelea ale oamenilor de încredere pe cari bărbații de Stat sunt nevoiți să-i aibă în jurul lor spre a putea produce mai tîrziu mărturii.

Coalițiunile trebuiesc lăsate să se crîeaze

dela sine, prin acea forță necunoscută care face ca evenimentele să servească deilor, care transformă, în liniște, societățile, în timp ce se petrece sgomotosul decor al luptelor politice.

Vine ora pe calea naturală, cînd barierele ce separau pe un partid de altul cad ca găunoșite de cari, cînd soldații devin vecini fără a se confunda, cînd șefii sunt porniți pe acelaș drum fără să viseze măcar a ajunge la aceiaș țintă.

În acest cas, e rar ca o asemenea evoluțiune să nu se producă și în sinul armatelor inamice.

Așa se ajunge la bătălia clasică a duor partide, cu această diferență, că partidele nefiind omogene, nu sunt niciodată sigure de ziua de mine și nici unul dintre ele nu poate avea destulă forță spre a abuza de izbîndă.

* * *

Sunt circumstanțe unde partidul care ocupă puterea posedă batalioane destul de mari și destul de sigure ca să nu aibă nevoie de nici o alianță. Cei ce vor să-l deposeze n'au atunci alt mijloc decît de a distinge existența grupurilor cari, într'o adunare servă la clasarea partidelor.

Însă, deoarece grupurile sunt foarte necesare pentru lucrările unui parlament, e greu ca cineva să le poată dizolva. Cineva poate să izbutească, în anumite momente, invocînd un pericol public.

Dacă reușești să convingi pe partidul care deține puterea că numai fusiunea momentană a tuturor grupurilor poate preserva țara de o catastrofă, atunci se poate ca să constituie un grup unic, ceea ce echivalează cu absența grupurilor.

Într'adevăr, un grup prea numeros se întărește rar. Șefii au puțin teren de acțiune. Neobicinuiți a se vedea, oamenii se uită, ei uită politica lor, și la cea dintîiu ocazie ei pot fi împinși pe o cale pe care ei nu ar fi consimțit nici odată să apuce.

Este un mijloc de a suprima influența grupului pe care se sprijinește guvernămîntul. Și anume: cînd se face declarația, că celelalte grupuri sunt deschise pentru membrii cari profesază ideile cele mai disperate. Adesiuni se dobîndesc ușor, ba pe calea

prieteniei, ba prin arcurile vanității, sau grație rivalităților personale pe cari viața parlamentară le alimentează atât de abundent. Cînd un număr oarecîre de membrii de ai partidului stăpînitor s'au înscris la alte grupuri, aceasta se dă publicității, și opiniunea se stabilește repede că o evoluțiune s'a făcut în spirite. Toată lumea se pune atunci să facă noi combinațiuni ministeriale. Criza este pe drum.

*
*
*

Partidele de opoziție cari caută a ajunge pe cale legală la putere, și acelea cari caută același lucru pe căi ilegale, servă deopotrivă guvernămîntului dar în chip deosebit cele dintîiu, prin vigilența lor îl împiedică a comite prea multe greșeli; cele de al doilea îl împiedică de a cădea prin neliniștea ce ele inspiră. Acestea din urmă

sunt adeseori mai utile ca cele dintîiu pentru existența unui guvern și nu este țară unde miniștri nu ar reserva cîteva scaune adversarilor lor celor mai răi.

Această strategie nu e primejdioasă decît în ziua cînd opozițiile ilegale, plictisite de a aștepta o cădere ce nu se mai realizează, își moderează limbajul și atenuază culoarea drapelului lor.

Deoarece sinceritatea este virtutea în care nimeni nu crede în politică, guvernele constată cu spaimă aceste atitudini noi. Dar cei ce îl atacau cu speranțe legale prind curaj pentru că în opoziție capătă ușor și repede curaj: ei devin mai cutezători; ei duc campania lor cu mai multă vigoare, dacă guvernul nu are oameni destul de abili la îndemină spre a apuca taurul de coarne și a-l trînti în arenă, nu taurul, ci guvernul cade.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CRONICA GENERALA

MIȘCAREA PESTE MUNȚI

Părintele dr. Vasile Lucaciu, după o tăcere îndelungată, a publicat zilele trecute un articol în «*Tribuna Poporului*» din Arad, care a fost mult remarcat în cercurile noastre politice. Vorbim despre importanța acestui articol la alt loc al revistei noastre. De oare ce însă acest articol nu este cunoscut în țară, decît în mici resumate publicate de unele ziare cotidiene, ținem să-l aducem în întregimea sa la cunoștința cititorilor noștri.

Frați Români!

Cunoașteți cu toții nespusele primejdii peste cari a trecut cauza sfîntă a națiunii; simțiți cu toții sfișietoarele dureri în fața atîtor lucruri triste, create de mîini dujmane, susținute între noi de mîini pătimase; văzuta-ți cu groază și cu cutremur cum falnicul nostru stîndard național a fost oprit în mersul său triumfal, chiar în momentele cele mai priincioase pentru cucerire, pentru izbîndă!

Am cunoscut, am simțit, am văzut și eu cu scumpa mea națiune toate momentele fatale: am rămas surprins, apoi consternat, durerea mi-a strîns inima: am tăcut.

Surprinderea, consternațiunea, durerea însă a continuat cu predominarea sa fatală în toate inimile, și signatura situațiunii este o neorientare cu privire la cele ce sunt a se face ca dezvoltarea cauzei naționale să-și reia cursul său, întrerupt odată.

Dar această vreme, pe care o numim cu toții pierdută, fatală, umilitoare pentru cauza națională, își are și ea însemnătatea sa. Se numește pierdută: dar e plină de învățături.

Se numește fatală: dar e plină de argumente cari te oțlesc pentru lupta națională.

Se zice umilitoare: se impune cu atît mai ales înalta datorie să o îndreptăm, ca astfel să cadă neghina și să rămînă sămînța curată, care își va aduce rodirile sale îmbelșugate.

Am stat și eu adesea deprimat, fără vorbă, de multe ori foarte mihnit, căci erau momente, în cari pesimismul își pregătea tronul în inima mea.

Frații mei Români însă, cu cari am venit în atingere, nu numai că nu m'au lăsat în descurajare, ci din contră m'au însuflețit, m'au inspirat, și iată astăzi nu mă mai împiedică nimic, ca să pășesc în public, înaintea fraților mei, și să spun ce am aflat că e dorința obștească a națiunii, e voința poporului român.

Dorința, ce o am găsit pretutindeni exprimată, voința rezolută, ce mi-au descoperit în multele epistole, ce le-am primit din toate părțile locuite de Români, se resumă în următoarele:

Să reîncepem activitatea partidului național!

Spiritul și direcțiunea încă e indicată în această obștească voință: *trebuie reluat firul, chiar dela momentul și dela locul unde și când s'a întrerupt!*

Guvernul, cu ordinațiunile sale tiranice, șovinismul, care își joacă orgiile sale, nu numai că nu ne poate împiedica, ci chiar prigonia potențată, lupta de exterminare, acum pe față și fără înconjur proclamată: trebuie să ne însutească forța de rezistență și să ne ducă la acțiuni rezolute, și trecutul ne dovedește, că toată acțiunea dorită, voință de națiune, este și o biruință, independent de birfelele șovinismului maghiar, și de zvîrcolirile puterii publice, revoluționare a «*ideii de Stat!*»

Element de pace, de ordine, de progres ne-am dovedit în trecut, și cei ce ne-au combătut s'au dovedit în lume, că sunt chiar contrarul!

Și nu le ajută nimic, nici stările triste, ce le-am avut în mijlocul nostru, nici fanfaronada cu mileniul, nici toastul celebru al Impăratului Wilhelm.

Tristă a fost starea partidului național român din Transilvania și Ungaria.

Cu toate acestea: ce cuceriri a făcut dușmanul în rindurile Românilor?

Nimic! n'a cucerit absolut nimic! A avut numai un moment de avantaj, că în urma neînțelegerilor cari au slăbit partidul nostru național, persecuțiunile tiranice n'au mai întîmpinat rezistența ageră de mai înainte.

Avantaj aparent și înșelător!

Mileniul fals și provocător aranjat, a decurs fără de participarea naționalităților și cu toată amorceala și neorientarea în care eram, i-am numărat pe degete pe acei puțini seduși, cari din Banat sau din Satmar, ademeniți, corupți, — de altfel gunoiul poporului român, — au putut fi duși la orgiile din Budapesta. Și de însemnat e, că toți acești Români seduși, s'au reîntors plini de amar și indignațiune, văzînd diavoleasca corupțiune și infernala imoralitate, ce au găsit pe acolo.

Chiar în această tristă situațiune s'a dovedit, că *poporul român s'a deșteptat la conștiința națională, și nici greșelile fililor săi, nici uneltirile dușmanilor nu-l mai pot zărobi. Deșteptat e și înainte va merge!*

Mileniul s'a pretăcut într'o gheșeftărie rușinoasă politică și financiară. *Protestul naționalităților a arătat lumii, că Ungaria e un Stat poliglot, care numai pe baza confederațiunei națiunilor poate să aibă viitor.*

Dar toastul împărătesc!

A provocat o critică generală. Mai înainte de toți s'au pronunțat Germanii, supușii loiali ai Majestății sale. În «*Zukunft*» s'a descoperit inima și mintea Germanilor. Ne-am făcut și noi critica: «*Ignotos fallit, notis est derisui*».

Popoarele au conștiința lor națională, și acea nu se închină la idoli străini.

*

Așa dară, frați Români, experiențele trecutului ne îndeamnă, ne provoacă, ne însuflețesc la nouă luptă națională, mai energică, mai rezolută, mai plină de jertfă ca cea din trecut.

Europa ne-a văzut, ne-a aplaudat cu satisfacțiune, și acum ne privește cu așteptare, ca unitatea noastră să nu se micșoreze.

Inaltul Tron și-a arătat buna-voința Sa prin actul spontan de grațiere. Să-i dovedim, cu loialitatea noastră seculară, că în împlinirea aspirațiilor noastre politice în realizarea programului nostru național, Inaltul Tron primește cel mai puternic sprijin: *inima poporului român.*

Patria noastră comună, Ungaria așteaptă după vremea de mult dorită, ca fii, cetățenii ei, să fie îndestuliți, căci numai așa poate trăi în pace, și poate progresa.

Istoria ei, natura nefalsificată, dreptul ginților, și mai presus de toate voința noastră nestrămutată zice și pretinde, ca națiunile, cari o alcătuiesc, să fie egal îndreptățite, pretențiunea veacului e, ca popoarele să se alieze în confederațiune. Orice altă năzuință e nenaturală, forțată, destinată spre cădere și sdrobire rușinoasă.

Luptele din Austria d'asemeni să ne deștepte.

Politicianii noștri orbiti de patima șovinismului, și călărind pe bățul «ideii de Stat maghiar» ne tot cintă despre *stările destrăbălate din Austria!*

Sunt ei orbi într'adevăr, sau vrea să se înșele pe sine și pe noi?!

Aceea ce se întâmplă în Austria este o evoluțiune firească a vieții popoarelor, după opresiunea seculară a feudalismului, și mai pe urmă a dominațiunii exclusive a germanismului.

Lupta crincenă pentru ultimele încercări desperate ale șovinismului german își va găsi desvoltarea sa frumoasă și pacinică în confederațiunea popoarelor.

În Austria este un parlament compus din reprezentanții popoarelor, sub egida libertății electorale!

Dar ce-i la noi?

Avem noi un parlament, după spiritul constituționalismului?

Însăși opoziția maghiară ne mărturisește, că *acest parlament nu reprezintă țara, nu e expresiunea voinței popoarelor din Ungaria*, prin urmare tot ce se întâmplă în parlamentul din Budapesta e o farsă politică a șovinismului maghiar, plătită din sudoarea feții națiunilor nemaghiare.

Popoarele și oamenii politici au ochi și judecată și văd, că în Austria lucrează un parlament, iar în Budapesta lucrează

marionetele șovinismului maghiar, preocupați numai de binele unei rase și gata a extermina pe toate celelalte

Pe acest moloch al șovinismului trebuie să-l combatem noi, trebuie să-l vedem sdrobit, ca să putem viețui în pace cu frații maghiari și cu celelalte popoare conlocuitoare.

*

Un popor numai prin fapte se poate afirma, se poate valora. *Timpul faptelor a sosit și pentru noi.*

Frați Români, cari avem la inimă programul partidului național, libertatea și independența noastră națională, să ne stringem rindurile, în fapte, în ființă, iar nu în cuvinte deșerte.

Laș e cel ce nu cutează a se pune la muncă, ori cit de grea și de primejdioasă s'ar arăta.

Dorința poporului român e, că într'o conferință să-și poată descoperi părerile și sentimentele sale asupra situațiunii, asupra continuării luptei noastre, asupra mijloacelor de întrebuițat.

Această conferință sau adunare națională nu mai poate întârzia, vremea o reclamă imperios.

Și ne vom vedea iară uniți între noi, și ne vom vedea iară frații și dușmanii un singur corp cu un singur suflet, un singur program național și o direcție solidară spre realizarea lui. Și considerațiuni meschine, personale să nu aibă loc între noi.

Causa națională mai presus de toate!

Pe cîmpul de luptă, de lucrare, să ne grăbim cu toții!

Șișești, 1 Noembrie 1897.

Dr. Vasile Lucaciu.

parocul Șișeștilor, secretar general al partidului național român din Transilvania și Ungaria.

INFORMAȚIUNI

Comitetul central al Ligii va pleca în ziua de 16 Noembrie la Craiova unde doi membri ai săi vor ține conferințe publice.

Vor vorbi domnii *D. Nenitescu; D. spre chestiunea națională, Barbu Delavrancea; Despre doină.*

Sectiunea de Craiova face întinse pregătiri în vederea acestor conferințe și totul ne îndreptățește să sperăm că și de astădată Craiova, capitala Olteniei, va da dovezi că înțelege însemnătatea momentul.